

ЎЗБЕКИСТОН

АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

ЎЗБЕКИСТОН
АДАБИЁТИ ВА САЊЪАТИ

1996 йил
4 январдан нахш
этилла бошлаган

ҲАФТАЛИК ГАЗЕТА

1997 йил, 21 феврал, № 8 (3393)

ЎЗБЕКИСТОН ИШОНЧЛИ ШЕРИК

Шарқий Европа минтақасида уз мавқеи, уз салохиятига эга булган Литва республикаси собиқ совет давлатлари ичида биринчилардан булиб уз мустақиллигини эълон қилган эди. Бугунги кунда Литва республикаси билан Ўзбекистон уртасидаги муносабатлар тенг ҳуқуқлилик асосида кун сайин ривожланиб бормоқда.

Шу йилнинг 17 феврал кунини Ҳамза номидаги театр биноси «Наврўз-97» фестивалининг барча қатнашчиларини уз бағрига қорлади. Санъаткорлар ва мухлисларнинг, театр мухтаассислари ва меҳмонларнинг мулоқоти ниҳоятда самимий ва ҳаяжонли кечди.

NAVRUZ • 97

(Қуқон); композитор Анвар Эргашев, режиссер Аскар Қолданов (Шимкент), драматург Тура Мирзо, мухасибчи Адиба Шарипова, ассистент Шухрат Абдумаликов (Фаргона), балетмейстер Юлдуз Исматова, актёрлар Голиб Йулдошев (Жиззах), Раҳим Мамадалиев (Сурхондарё), Абдуҷаббор Тошев (Қашқадарё), Лола Гойибова (Тошкент), Ойтожи Шоблонова (Уш), муаллим Нурило ҳожи Абдуллаев (Қуқон) ва Ҳамза номидаги театр жамоаси бор. Биз уларнинг барчасини юксак мукофот ва совринлар билан чин дилдан муборакбод этамиз.

СОҲИБҚИРОН РУҲИ КЕЗАР ЮРТ АРО

Ҳа, соҳибқирон Амир Темур бобомизнинг 660 йиллигига бағишлаб яратилган спектакллар туриги чинакам санъат байрамига айланди. Бу байрам барчани — актёрлар, режиссерлар, санъатшунослар ва томошабинларни беҳал мамнун этди. Чунки Амир Темурга бағишланган ундан ортиқ асарнинг бирортаси бир-бирига ухшамайди, ҳатто бир муаллиф асари асосидаги спектакллар ҳам бир-бирини такрорламади.

Фестивалда пойтахт ва вилоят театрлари, шунингдек, қозоқ ва киргиз қардошларимизнинг ютуқлари ҳаммани қувонтирди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ҲУЗУРИДАГИ АДАБИЁТ, САЊЪАТ ВА МЕЪМОРЧИЛИК СОҲАСИДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУКОФОТЛАРИ ҚЎМИТАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотлари қўмитаси 1997 йилги Абдулла Қодирий номидаги давлат мукофоти олиш учун ижодий таловга қўйиладиган номзодлар тақдим этилганини маълум қилади:

I. АДАБИЁТ СОҲАСИДА
Омон Мухтор — «Тўрт томон қилба» («Минг бир қиёфа», «Қузу оқдилаги олам», «Тепалиқдаги хароба») трилогияси.

II. САЊЪАТ СОҲАСИДА
Тасвирий санъат

1. Тойиб Болтабоев, Хуршид Назиров, Ғайрат Камолов, Солиқсон Қорабоев — Тошкентдаги Темирийлар тарихи давлат музейига ишланган уч қисмли маҳобатли «Буюк соҳибқирон — буюк бунёдкор» деворий тасвирий санъат асари.

Анвар Исмоилов, Бахтиёр Раҳмонбердиев — Темирийлар тарихи давлат музейи галереясида юксак маҳорат билан тасвирланган нақшчилик ишлари.

Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси тақдим этган.

2. Ниязали Холматов, Шоҳали Шойқубов — Ўзбекистон миниатюра санъатини тиклаш соҳасидаги ишлар туркуми.

Ўзбекистон Меъморлар уюшмаси тақдим этган.

3. Ортиқали Қозоқов — сунгит йилларда яратилган замонавий ва тарихий мавзудаги рангтаъсир асарлари. («Наврўз», «Янги кун», «Шарқ келинчиги», «Номозом» ва бошқалар).

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги тақдим этган.

САҲНА САЊЪАТИ

1. Мунаввар Абдуллаева, Турғун Азизов, Ғайбулла Холисев — Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрида Абдулла Қодирий асари асосида саҳнага қўйилган «Мехробдан чаён» спектакли.

Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги тақдим этган.

2. Руслан Мадиев, Зайдулло Бойқонова, Мақсуда Отақонова — Муқимий номидаги Ўзбек Давлат мусиқа театрида Улмас Умарбеков асари асосида саҳнага қўйилган «Фотима ва Зухра» спектакли.

Ўзбекистон Театр арбоблари уюшмаси тақдим этган.

МУСИҚА САЊЪАТИ

1. Мустафо Бафоев — 1992-1996 йилларда яратилган «Умар Хайём» операси, «Улғубек Буржи», «Нодира», «Моавидан нур» балетлари ҳамда истиқлолнинг тарангун этувчи қўшиқлар туркуми.

Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси тақдим этган.

2. Анор НАЗАРОВ — 1992-1996 йилларда яратилган, истиқлол руҳи билан йўғрилган қўшиқлар ва мусиқалар туркуми.

«Ўзбекнаво» концерт-гастрол биравшамаси тақдим этган.

ТЕЛЕВИДИЕНИЕ

Ҳайбатилла Алиев, Эркин Комиллов, Шариф Қодиров — Тоҳир Малик асари асосида яратилган етти қисмли «Сунгит ўк» видеосери.

Ўзтелекомпания тақдим этган.

III. МЕЪМОРЧИЛИК СОҲАСИДА

Пўлат Зоҳидов — «Темур даврининг меъморчилик қадҳашони» китоби.

Ўзбекистон Меъморлар уюшмаси тақдим этган.

Тақлиф ва мулоҳазаларини қўйиладиган маълум юборилишини сўраймиз: 700000, Тошкент шаҳри, Абдулла Ғувай кўчаси, I. Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ўзбекистон Республикаси давлат мукофотлари қўмитаси. Телефон: 34-83-54.

Ўзбекистон Меъморлар уюшмаси тақдим этган.

ТАСАННО, ЗУМРАД!

Гоҳо Ғарб оҳангиди «Ғат-ғат»ларга қилинган рақс тушаётган ешларни куриб, ижираниб қўямиз, гоҳо «ойлада европача тарбия курган» еки «руслашиб кетган» каби сузлар билан кимлардир ҳақида пешонамиз тиришиб тапирамиз. Лексин, шундай ҳолатлар ҳам буладими, «европача тарбияланган», «руслашиб кетган» баъзи юртдошларимиздан ўзимиз сезмаган ҳолда фахрланиб кетамиз.

Бир вақтлар фарғоналик Нурали Латипов «Что? Гле? Кода?» телекурсувида аjoyиб топқирлик намойиш этиб, нафақат россиялик томошабинларини, балки бу соҳа «учарлари»ни ҳам қойил қолдирганида ўзбекининг шундай зуқко фарзанди борлигини гурурга чулганган эдик. Яқинда Москва телевидениесининг «Угадай мелодию» телеуйинида тошкентлик Зумрад Тулганова ҳам ана шундай муъжиза курсатди. Унинг давомида айрим мусиқаларни 3—4 нотадек топиб, ғалаба учун астойдил курашган қўли рақибларини енгиб финалга чиққани, суперфиналда барча мусиқаларни беҳато топиб, музюқ голибликни ҳам кулга киритгани қувончимизни тошдири. Москвалик томошабинлар Зумрад ҳақто алоҳида савия талаб этувчи романсларни адишмай тошганида Валдиснинг эслатувисиз ҳам гулдурое қарсақлар чалиб туришидан қалб ларзага келмай буладими? Бу оқишлар аввало Ўзбекистон шаънига янтрамадилми? Йиллимасам, бу телеуйинда қатнашган МДХ давлатлари рақиблари орасида Зумрад биринчи булиб еки биринчилар қаторида музюқ голибликка эришти. Бир неча юз Миер фунти сарфа кетсин, биз учун қимматлиси ўзбекининг гузал ғалабасидир.

Халқимизда «Шапка кийганга яраша, шаҳар сура», деган мақол бор. Бугун баъзи ешларга «Европача тарбия курганга яраша, Зумрад бул», дегим келди. Яна ешларга айтмоқчиманки, бошқа тилин урганасек, хоҳ инглизча, хоҳ арабча булсин, Зумраддек пухта урганайлик, узгалар маданиятига қизиқсек, Зумраддек узгинини унутмаган ҳолда, мукамал оғаллай олинга тиришайлик. Уз тилимиз, маданиятимиз биз учун ута азиз, муқаддас, аммо жаҳонга чиқадиган, ута миллатлар билан тенгма-тенг тиллашишни, баҳаллашишни, фикрини утказишни узда-лайдинган билимдонлар, мухтаассислар ҳам юртимиз учун сув ва ҳаводек зарур. Бунини қойиллата олаётган доно миллатдошларимиз билан фахрланишни, уларнинг ютуқларини етарли баҳолой билишни, қадрлай олишни ҳам урганшимиз керак. Шунда зуқко элдошларимизнинг руҳи кутарилади, Ватанимизга, сизу бизга янада юракдан чиқариб хизмат қилади, миллатимизга шухрат келтиради. Раҳмат, Зумрад! Тасанно!

Анвар ОБИДЖОН

САВОБНИНГ ИНТИҲОСИ ЙУҚ

Бу кўнра дунени ҳисоб-китоби фано дейдилар. Зеро, ундаги ҳар бир нарсанинг уз улчови, мезони бор. Жумлалан, оқу қорани ажратувчи, инсониятни рушду ҳилолатта етаклагувчи Ислам дини ҳам бундан мустасно эмас. У маънавийти-мизнинг аёл гоисини узид мукассам этган беш фарзанд иборатдир. Булар иймон келтириш, намоз ўқини, рўза тутиш, закот бериш ва Ҳажга боришдир.

Албатта, дастлабки турт шартни ато этиш кунг-ҳафсалани, иропаси мустаҳкам одам учун мушкул иш эмас. Аммо сунгити фарз рўзига эришиш ҳар кимга ҳам насиб этиши дарғумон. Ху-

додга минг қатла шукрларким, фуқароларимизнинг икжлон эркинлигига, иймон-эътиқодини ҳар томонлама мустаҳкамлашга кенг йул очиб берган жумҳуриятимиз раҳбарияти сунгити йилларда масаланинг ана шу жиҳатига ҳам жиддий эътибор бермоқда. Чунинчи, кунг кеча Вазирлар Маҳкамаси бу борда яна бир хайрли ишга жазм этди. «Муборак Ҳаж зияратига борувчиларга ердан курсатил ш ҳақида» алоҳида қарор қабул қилди. Бу қарор, менимча, маънавийтимизни мустаҳкамлаш сари қўйилган яна бир муҳим қадам — ута савобли талбирдир.

Имомқул ҲАЙДАРҚУЛ ўғли

Бекобол

БОБОЛАР АРДОҒИДАГИ БОҒЛАР

Яқинда бозор оралдим. Раста пештакчаларида ярим кўрғон қилиб тепилган халма-хал мейдалар кўзини қувватлади. Бир вақт шу яқин ат-

роғлаги соғувни билан харишор орғи сизга сўхат қўлуғида қарит.

— Кеп қолғинг, оқ олма, қирмиз олма!

— Кисил қанғилан?

— Ю сунгити. Он қолғинг, бизга — дехқончилик!

— Нима, бирорлар, Эронда дехқончилик қилиб келдингизми? — деди захархалвилик билан харишор.

— Биз биланган экансизми? Анди-ду хурмо — Эрондаки. Бу қирмизли олмалар Қирғизистондан келтирилган.

— Импортвий деп. Шунинг учун олтин баҳорлик эканга!

— Бу олмаларни арчмасдан ебсангиз, бирорлар. Шунча баракча қилди.

Безихтиёр раҳматли даламизнинг бир тили эжа тулди: «Олмани олтинга бердим арчмай е». Ах, менинг соҳиблик далам! Олмабўчоқ ҳамми қилиб булада деб мана шундай туғум ишио эртдиловитиз. Ҳозир олмалар чиндан ҳам олтинга буйлашганми. Қиммат булад, гавди олма булад, устига устак импортвий булад, яна денг мазор босиб келсин бу олмалар пучогини уюқ қилиб буладими?!

«Импортивий олма» атмасини ҳаёлимиз бонг этди. Чиндан ҳам нега импортвий? Узимизда олма усмайшми?! Ҳар йили қуша, қушма, да қанғилан қанча майлоларга неча қанғилан туғум қучиб экканда, боғ яратилди. Қани улларнинг ҳосили?

Давоми иккинчи бетда

ЎЗБЕКИСТОН РАССОМЛАРИНИНГ ҚУРУЛТОЙИ

19 феврал кунини Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикасининг «Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тугрисида», «Журналистнинг касб маҳоратига доир фаолиятини ҳимоя қилиш тугрисида»ги, қонунлар лойиҳалари муҳокамасига бағишланган йилгилиш булиб улди. Унда республикамиздаги етакчи газеталар баш муҳаррирлари, журналистлар иштирок этди. Йилгида сузга чиққанлар ушбу қонунларнинг муҳим аҳамия-

ҚОНУН ЛОЙИҲАЛАРИ МУҲОКАМАСИ

тини таъкидлаб, хориж тажрибаси, миллий анъаналар асосида уларни такомиллаштириш ҳақида уз таклиф ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Миллий матбуот марказида журналистларнинг фикрлари жамланиб, Олий Мажлиста тақдим этишга келишилди.

ОНА ТИЛИМИНИ СЕВАМАН

Уз тилига эга булиш — бу ҳар қандай миллатнинг миллат эканлигининг асосий ва зарур белгисидир.

Ўзбекистон Республикасида узбек тили Давлат тили деб тан олинганлигига ҳам, мана, еттинчи йил келаяпти. 1989 йил 21 октябрда қабул қилинган тил ҳақидаги қонуннинг 2-моддасида аjoyиб сатрлар мавжуд: «Ўзбек тили узбек халқининг маънавий музюқидир». Ана шу, бирор бир қимматга тенглаштириши мумкин бўлмаган бебаҳо музюқка меҳр билан қарашимиз, унга сийқилдиладан сийқилдиладан булганимиз ҳам қарз, ҳам фарзидир.

Менимча, тилимизни нафақат муқамал эгаллашимиз, уни халқаро миқёсларга олиб чиқилиш учун жиддий кураш олиб боришимиз лозим. Миллат тилини юқори кутариш, унинг қадрини ошириш йулида қилинаётган ҳар қандай ҳаракатни миллийликка, уз тифаққурига, маданиятига ва маърифатига интилиш деб баҳоламоқ керак. Ахир, уз она тилига сийқилдиладан булиш Ватанпарварлик белгиларидан бири-ку!

Шундай экаи уни тула маънода эгаллашимиз шарт.

Уз ватанимиз — Ўзбекистонимиз тилини ҳурмат қилмасдан туриб, бошқа тилларнинг ҳам қадрига етсин амри маҳол.

Қонун қабул қилинган йиллари тилимизни биллиш, уни чуқур урганиб, ҳаёти таъбиқ этиш анча-мунча яқин йулга қўйилган эди. Менинг назаримда кейинчи пайтларда бу масала анча еусайди. Узга тилларни биллиш бу катта бойлик, аммо шу оин юртда туғилиб-ушиб уз тилини муқамал эгаллашган, уни семаган шахс ватанпарвар булиши мумкин эмас.

Убайдулла МИНГБОВЕВ, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси

6-бет

Бухоронинг 2500 йиллигига

ШАРҚШУНОС, ДИПЛОМАТ ВА

Ватан ва миллат кечмишининг асл тарихини урганмоқ — узликни англаш, миллий онгли шакллантириш учун илк эҳтиж, заруриятдир. Неча асрим, тараққийлар, неча асрим, тараққийлар, неча асрим, тараққийлар...

Йил 17 августда иккинчи марта «Аҳолида хизматлари учун» катта пул мукофоти олди...

Н. В. Ханников китобида XIX

ТАРИХ ВА ТАҚДИР

зифалари» нималардан иборат эди? Хуша амир Насруллоҳ улар билан шартнома имзоламади? Чунки делегация тақдир этган шартнома фақатгина Русиянинг манфаатларини яфода этарди.

1840 йилда К. Ф. Бутенов бошчилигида келган делегациянинг асосий мақсади Бухоро амирлигини қайта қўриқиб олиш, унинг заиф жабҳаларини аниқлаш бўлган учун ҳам, маъмур ҳайъати асоси Н. В. Ханников билан бўлди.

Хатто бир неча марта такрор-такрор урган, Бухоронинг 39 461 шимолий кенгликда, Ферро орқалидан шарқий узуликда жойлашгангина аниқ маълумот берган.

Н. В. Ханников уш китобида Бухорода 11 та дарвоза борлиги, уларнинг номларини ва бир-биридан қанча масофага жойлашганлиги, йул у ерда қарларга боришига аниқ, график тарзда ифодалаган.

1840 йилларда Бухоро шаҳрининг ер майdonи 1739 таноб бўлиб, 13 та қабристон мавжуд экан, Ханников Бухоро шаҳрининг Шоҳруҳ ариғидан сув ичиши ва бу ариққа шаҳар ичкарасида 12 та кўприк қурилгани, 63 та ҳовуз бўлиб, умуман 360 та кўча сув ичиши батафсил баён этилган.

Рус шарқшуноси амир саройи — Аркнинг 22 таноб майdonини эгаллагани, Бухоро шаҳрининг унда 360 масжид борлигини таъкидлагани, 103 мадраса амирининг руйхатида қайд этилганини айтиши ва шулардан 60 тасини ажратиб олиб, номнамо санайди.

Н. В. Ханниковнинг ёзувлари компютерни эслатади. Унинг хотирасида гўё ҳамма нарса жо этилган.

Олим Бухоро амирларининг пуд бирликлари ҳақида ҳам муҳтасар маълумот беради, ҳатто бу заминда еттиштирилмаган узумнинг 12 навини бирма-бир санайди. Шу тариха Ханников Бухоро боғларида еттиштирилмаган мева-полза маҳсулотларини ҳам номнамо санаб, неча тури мавжудлиги ҳақида аниқ маълумот беради.

«ЖАҲОЛАТ НАВКАРИ»

1841 йилда К. Ф. Бутенов бошчилигида келган делегациянинг асосий мақсади Бухоро амирлигини қайта қўриқиб олиш, унинг заиф жабҳаларини аниқлаш бўлган учун ҳам, маъмур ҳайъати асоси Н. В. Ханников билан бўлди.

Хатто бир неча марта такрор-такрор урган, Бухоронинг 39 461 шимолий кенгликда, Ферро орқалидан шарқий узуликда жойлашгангина аниқ маълумот берган.

Н. В. Ханников уш китобида Бухорода 11 та дарвоза борлиги, уларнинг номларини ва бир-биридан қанча масофага жойлашганлиги, йул у ерда қарларга боришига аниқ, график тарзда ифодалаган.

1840 йилларда Бухоро шаҳрининг ер майdonи 1739 таноб бўлиб, 13 та қабристон мавжуд экан, Ханников Бухоро шаҳрининг Шоҳруҳ ариғидан сув ичиши ва бу ариққа шаҳар ичкарасида 12 та кўприк қурилгани, 63 та ҳовуз бўлиб, умуман 360 та кўча сув ичиши батафсил баён этилган.

Рус шарқшуноси амир саройи — Аркнинг 22 таноб майdonини эгаллагани, Бухоро шаҳрининг унда 360 масжид борлигини таъкидлагани, 103 мадраса амирининг руйхатида қайд этилганини айтиши ва шулардан 60 тасини ажратиб олиб, номнамо санайди.

БОБОЛАР АРДОҒИДАГИ БОҒЛАР

Боши бичрич бетда Шу каби саволларга жавоб излаб, республика Қишлоқ ва сув ҳужайлиги вазирлигига мурожаат қилишим. Билсам, айнан шу кунги маъмур масалалар республика «Нуроний» жамағатини мутасаддиқлар ҳам бир ташаббус билан «Чакан» экинлар Вазирлик тизимини боғ ва тоқорларни республика маъмуриятлари уш куларига олишти аҳд қилишибди.

Турли, ҳар қандай хароблашининг ҳам, ҳар бир нуқсонининг ҳам бир сабаби бўлади. Юртимиз боғларнинг элибордини қолишти аввало мамлакатимиздаги нақта яқка ҳоқимлиги сабаб бўлган эди. Ҳозирчи? Менимча, бозор иқтисодиети шариоти одамларнинг кўпини шохқалд қилиб қўйди.

Боғдорчиликда ишлаш шу даражада уйлиб қолган эканми? — деб суралдим жамағат раисининг уриниборган Эркин Хайитбоғов. У киши қўлимга бир барак қорғоз туққазди. Узлари эса Хоразм боғларининг ҳолатини ўз кузи билан қўриш учун сафарда юрган жамағат раиси Бектош ака Раҳимов билан телефонда баҳорчи ишлар ҳусусида гапашди...

Уйнинг бўғдойга тўқсин

Муқаррам МҲОД ҚИЗИ

ОЁҚҚА УРИЛГАН БОЛТА

Рўзгорини бамисоли тор дейишди, бунга қатталар яқин бўлишди. Маъна, узундан қисс: туноқ кунни қарасам, уйда гул тугаб қолди. Демак, бу кемтиқнинг урғини тўқдириш керак. Буни ҳам учун бозорга бориш керак.

Мен йилнинг таги нечоғли тури чиққин-қимсагини ўз кузим билан қўриб, ишонч ҳис қилимоқчи эдим. Афсус, бунга эришолмадим. Боғчи қиз алашган экан. Бу эорға ҳақ қилиш текшируви орамаган экан. Бир оздан сўп «қочқор»лар буррак-бурракдан чиқиб келиб, аввалги урғинларни эгаллашди.

Бозор сўраб-сўриштириш, савдолашгани билан қимлик. Шундоқки, илфос ерига газета тулаб, устига қўриққай-қўриққай турган балчиқ қўриқ унган бир аёлга таппа солидим.

Билмаман, бу воқеа сиз унун янглик эмас. Бунақа балчиққўриқларни унаниш ҳам кўп қўриқсансиз: қатқилчи бозорларда, сарқатган қўриққўриқларда, турли-туман йул бўйлариди. Ҳар бир виллоят-шаҳарда, ҳар кунда, ҳар фаслда. Лекин, ишоним қомилки, махсус дўкоруларда балчиқ сотилганини анчадан буюн деярли қўриқсансиз. Сабаби маълум. Бизда балчиқ захиралари кам. Турги, аям дареларимиз, қўриқларимиз, сунъий ҳавияларимиз, балчиқлик ҳужайраларимиз бор. Айни чоғда, бир ҳажват ҳам аям: улар барибир Ватанмиз аҳолисининг сериғтаман парҳез тлом — балчиқ тулғига бўлган эҳтижини тула қондиromoғиди.

— Уларнинг, сизнинг жа қатта эганда, опа, — дедим сир бой бермай. Бу тағимни эшитиб чап енда савдо қилаетган 20-22 ешлардаги қизга жон кирди: — Унда, маъна, маннинг кўриғи, ака. Маннинг қизикина. Тоға ҳам сенайди. — Қиз шундай дея паста эганлиди. Смон тусиқ ортадан кир бо сиб ялғир чиқиб кетган эски қопчи олиб, пештахта устига қўйди.

— Дўқонда анқонинг уруғи, бозорда хилма-хил тури... Балчиқ томорқада етиштирилмайди. Унинг гўшти лўқман халло, балчиққўриқларнинг даромади-чи? Дареларнинг эгаси ким-у, қонунбузарларнинг ҳомийси ким?

— Ҳа, сизчи, бирлар? Сиз непа қорғаминиз? — дедим унга яқинлашарканман. Бирок пештахта устига уюб қўйилган пашшоққай-пашшоққай балчиқларни қўриқмоқчи, ўз саволига унун жавоб тоғдим.

— Энди-чи? Очиги, ҳозир жумҳуриятимиз бўйича жон бошга балчиқ туғтиш истеъмол қилиш бир йилда 1 килограммга ҳам етмайди. Шу боис балчиқ дўқонларида бу маҳсулот анқонини уруғига айланб бормоқда. Уни аввалгидай четдан келтириш эса қўйилди. Келтиришда ҳам ушонидан тушгани қўриқмапта тулғини тағин. Демак, муаммони ҳал этишнинг айтиги битта йули бор. Узимизда балчиқликни ривожлантиришимиз шарт. Бунинг учун балчиқ оғлашши, тағини ва сотишши тартибга солиш, балчиқлик ҳужайралари ишини ривожлантириш, эгри қўриқларни авесиз жазолаш керак. Ашшмасам, «Уба

лик» консерни ва «Балчиқ» балчиқ ишлаб чиқариш саноати бирлашмаси ҳудди шу мақсадга ташкил этилган. Янаям анқорини, «Убалик» қорғоналар балчиқ етиштириш ва унун маҳсулотлар тайёрлаш билан шуғулланиши лозим эди. Бирок утпан давр мубайнида уларнинг аскарини ўз иммасилиги вазифини удалай олмади. Бунга «Балчиқ» бирлашмасининг Сирдарелани балчиқ оғлаш бригадаси фаолияти ҳам яққол масал бўла олди. У олги йил мубайнида лоқаб кир марта ҳам олтига қўйилган режани бажармади. Йиллик маҳсулот урғича 33 тоннадан ошмади. Энг ачинарлики, бу курсатқич тобора кайтаиб борлгати. Бошқа бригадаларнинг аҳвол ҳам бушпан қолишмайди.

Нега? Биринчидан, кейинги вақтларда балчиқларнинг меҳнатини етиштиришчи, иш шариотларини яқинлаш, моддий-иқтисодий манфаатдорликларини ошириш эълбордини четда қолган. Уларни зарур асбоб-ускуналар, меҳнат қуроллари, жумлалан, турлар ва қайқилар билан таъминлаш ҳам тусеи унубиб қўйилган. Устига устак, тулғитан балчиқ учун тулғиниши лозим бўлган ҳақ вақтида берилмайдиган. Манфаатдорлик йўқ ҳойда эса, биласиз, меҳнатга иштиқ рағбат йўқолади.

Иккинчидан, балчиқ оғлаш, тағини ва сотиш қатъий тартибга йулга қўйилмаган. Унунг урғича ушбу тартибчи ва бош-бошқоқлик ҳукми. Назорат йўқ. Оқибатда, тулғитан балчиқнинг қатта қисми ҳуғича тарзда тусмон қилинган. Арзон-таровга чалқовчиларга ошириш юбериляпти. Улар эса бу маҳсулотларнинг бозорларда, қўриққўриқларда иқкит ур баравар қимматига тулғимолқилар. Лоқаб тоғаликка ҳам риоя этилмайди. Давр келган ҳойда утғириб олиб савдо қилишавералди.

Табиий, энди ҳақли бир савол туғилади: ҳуш, бундай тартиббузарлиқ қонунбузарликларнинг мутасаддиқ ташкилотлар вақсилари қўриқмайларми? Бозорлар маъмуриятлиқлар, солиққўриқлар, қўриқтартибот ишоралари вақсилари, санитария-эпидемиология станциялари ҳодимлари қиз унғиларига утирлик маҳсулот сотишга тағини билмайдиларми? Шубҳасиз, қўриққўриқ қўриқлар, сизу билан қўриқ ун чалдон яқини билдилар. У ҳолда нега қўриққўриқларнинг олдини олиш чорасини қўриқмайлар? Непа балчиққўриқ қўриқчиларнинг мулғини «нишга» лемайлар? Бу шунгаки лоқабликми эки маҳсулотлиқлиқми? Менимча, униси ҳам, буниси ҳам эмас. Аслида, нималариндилар эвизига узғириш биринчиликнинг, ушбу бундан қўриққўриқлар билан «Сиздан устига, билан бутинга» қабилда келишишнинг оқибати бўлган. Бундан иккала томон ҳам қўриққўриқларда манфаатдор бўлади. Аяман ҳарилорлар чи? Табиат-чи? Жамият-чи? Яқиншажор қурди. Негаки, балчиқ «дарел»ларнинг мақомини» дейди, «су билан тирикдор жоним» дейди. Табиат қўриққўриқлари эса уша даҳасиз

мақона тобора авесиз бостириб қиряштиллар. Етти ҳазинанинг бири ҳисобланган уша тирик жонларга тобора қўриққўриқ қирин келтириштиллар. Алқисса, балчиқлар йил сайин кайтамоқда. Соғула нарҳаноси олиб борапти. Бундан ташқари, табиий ресурслардан фойдаланганлик учун тулғиниши лозим бўлган ҳақ давлат ҳоқимияти ва бошқармаларнинг маҳаллий бошқарилга тулғимияти. Аксича, қонунга ҳилоф иш тутатган айрим қўриқчиларнинг чўнғини қашайтириляпти.

Яна бир тағп. Мен зоолог эмасман. Балчиқ оқар дарелнинг муайин бир қисмида муқим яшайдими-яшайдими, бугун бу бошга булса, эртга у бошга етиб борадими-борадими, буниси айта олмайман. Давомини сўриштирсансиз, уларнинг турларини ҳам бир-бирдан дурет фарқломайман. Лекин эл қатори битта нарсани аниқ билмаман. Балчиқлар баҳорда ушбу йилнинг қашайди, урчиб қулаяди. Шу боис ҳар йили қўриққўриқ қашайди ва қашайди. Бундан ташқари, аяман шу даврда савдода балчиқ қашайди тағини. Бизда-чи? Хомага бўлган, афтогда қаранг: истанган вақтингда, истанган жойингда, турт фаслда ҳам балчиқ бир зайдда бемалол сотилавералди. Чунки ушбу деган нарсалдан қўриққўриқлар, тағин қасосидан ҳайққўриқлар айрим ноинсофлар учун бирибур. Улар кеч-қулузда лемай, э-қизил лемай, фуғрат тоғилиди летунга қўриқларда тур-қармоқ, балчиқ оғлашгани оғлашган. Ҳатто бунга ҳам қанот қимай, дареларнинг ҳилват жойларига динамилар портлашганлиқни тағини. Муқими, қўриққўриқ қашайди, тағини ноғул булган «ушга» иштароқ йим-жимлик пулласалар, бас. Билан Хулониғ уш ҳақолаб қўриқни тирикқўриқларнинг бемарид ноғул булганичи қўриқ ашшиб кетган. Бебаҳо бойлигимизга жиддий эиен-ҳаддат етаётганини ўйлаб, даҳшатга тулғисиз.

Зеро, бу қўриқ дуне улкан меҳмонхона уқшайди. Яна қанақайли денг, меҳмонни қўриқ, меҳмонни ўқш, Дастурхонга — ерт-тағп. Илғоми — ҳаёт. Чирғо — оғибто. Шпори — меҳнат оғоб. Шунга қўриқ, маъмур-моҳияти ҳам битта: меҳмоннинг келишига эмас, узини қандай тулғини, кетилиши қаралади. Бас, шундай экин, келинг, сал ҳушхороқ бўлайлик. Фақат бугунимизнинг эмас, эртанимиз ҳам ушбулик. Дар-қўриқларимизни — балчиқ захираларимизни қўриқ қорачиқ итдек асраб-авайлайлик.

Бу билан мен бозорларда балчиқ сотилмасин, демокчи эмасман. Сотилсин, қўриққўриқ сотилсин! Фақат меъёрларим бўлсин, тартиб-иғтизом бўлсин. Ҳар қандай, табиий ресурслар ҳақ бойлиги, балчиқлар эса элғорт ризқи ҳисобланади. Улар бир ҳовуч қимсаданлар шайсий бойлик орттириш манбаида айланб қолмасин. Тилсин балчиқлар беҳуда завол қўриқсин. Бунинг учун, менимча, оғича қўриқ-ҳақсала, оғича тағбирқорлик қирғоқ. Аввало, балчиқ оғлаш билан шуғулланиши неғилда булган қорқона-тағилқўриқлар аниқлашиб сараланса, маҳаллий ҳоқимилар билан шартномадан туғилиб, уларга тағини руҳсатномалар берилса, олам гулистон. Сунгра балчиқ сотилганлиқни қўриққўриқ қашайди, урчи турти белгитиланса, бу юмуш билан шуғулланувчилар зарур транспорт воситалари билан тағини билан, фойдалан ҳоли бўлмайди. Айни чоғда, ноқонуний йул билан балчиқ оғлашганлиқ ва сотишчиларга нисбатан қатъий жазо белгилаш зарур. Бу борада ички ишлар бўлимлари, тағини муҳофиза қилиш қўриқлари, солиқ ишоралари ва санитария ишоралари ташаббускор бўлишлари даркор. Аша шундангина биз ўз оғичини унуним боғта урмайлик. Балчиқ захираларини тартиб билан, унунли фойдаланиш имконига эга бўлайми. Акс ҳолда, бу дунда ҳамма нарсанинг ўз ҳисоб-китоби бор. Биз бунинг унунсак, бир кун келиб тағини инсондан уч олиши, келажак авлодлар оғича бизнинг юзимиш инсонат бўлиб қолиши тағини!

Абдунаби ҲАЙДАРОВ

Икром ОТАМУРОД

Дарё. Сузар бир одам,
кулоч ёйиб шўнғийди.
ўркак ёллар дам-бадам,
қалқиб-қалқиб ўнғийди.

Чайқалади саросар
мавжларнинг ҳалқасида.
Бир одам тўшин босар
тўқинлар елкасида.

Сузар. Тўқинлар шарор
домига олар тани.
Билмас, мафтунлик аро
қўшилиб кетганини...

Дарё. Сузар бир одам
кулоч ёйиб шўнғийди.
ўркак ёллар дам-бадам,
қалқиб-қалқиб ўнғийди.

Кушлар учиб кетдилар бир-бир,
канглум ошён айлаган кушлар.
Соғинчини бериб қайсидир,
қайсидир бўлиб тушлар.

Кушлар учиб кетдилар бир-бир,
канглум ошён айлаган кушлар.
Қайгусини ташлаб қайсидир,
қайсидир доғин ташлаб.

Ел тўзгитган яфроғлар каби —
кушлар учиб кетдилар бир-бир.
Армонларим шифтида сабий —
армонлари мени эзадир.

Юзин ювар ҳажрга канглум,
кушлар учиб кетдилар бир-бир.
Айроқнинг қасрида сўлим,
айроқнинг субулларибир.

Ашқли ютади ниғоҳим,
хотиримда мунис тарзлари.
Ич-ичидан зил тортар оҳим —
канглумнинг синиққан дарзлари.

Ёнбошлар канглумга бир сукут —
қалдирғоч ниғоҳи астар.
Мен — фироғ қаърига чўкиб
Бораётган интизор мустар...

...Кушлар учиб кетдилар бир-бир,
учиб кетдилар... гувиллаб.
Канглумда титраниб тургайдир
бағри бўм-бўш дарахт... хувиллаб...

Кушлар учиб кетдилар бир-бир,
канглум ошён айлаган кушлар.
Соғинчини бериб қайсидир,
қайсидир бўлиб тушлар...

Кушлар учиб кетдилар бир-бир,
канглум ошён айлаган кушлар.
Соғинчини бериб қайсидир,
қайсидир бўлиб тушлар...

Кушлар учиб кетдилар бир-бир...

Бувишгинам, мастона бўлиб —
сочларингга кўмилиб кетсам,
Юлдузларнинг ҳаваси келиб —
тамлар ютса,

Бувишгинам, шивир-шивирлаб
тилим тўкса соғинчин, аё.
Дарахтлар сукутта босиб лаб,
дарахтлар термулса маҳлиё.

Бувишгинам, ёнимда алфоз
юрсанг,
йўллар тугаб бардоши,
пойимизга солиб пойандоз —
ортимиздан кетса эрганиб...

Бувишгинам... бувишим... бувиш...

Ҳар гал мени етаклаб келар,
хузурингга соғинч, бувишим.
Ҳар гал айтмоқ гапларим тўла,
ҳар гал дилда қолар увишиб.

Ҳар гал қотар тахти дандоннинг
тилин тишлаб шибиргалари.
Юрагимга ботар сандоннинг
йўнган чайир қобиргалари.

Ҳар гал қароғимда илтижо —
қароғингга сингиб кетойин.
Ишқ дайрида битилган ҳижо —
оҳдир,
оҳдир —
тазаллум ойи.

Ҳар гал шаъм ўтида ўртоғиб,
канглум томилгайди симгина.
Ҳар гал қотил олимпиа, жоним,
кўзларим сўзлайди жимгина.

Уйга кириб қолди, ўтириб қолди,
йўлин қайтишида юзлари шувит.
Ташқарида бўрон забтига олди —
қайдадир, синади ичи говак тут.

Истов унут, йўқлов-да унут,
канглум канорида улғийди афеус.
Қадрининг қонини ичган қоракурт —
гуруриин пойини чилниган маъсус.

Тавбасин тўзгитар қилмиши пайлар,
хўбнати букар, эзар гуноҳи.
Хотирин устига отини ҳайлар,
кимнингдир чирқираб юрган арвоҳи.

Жон чиқар пайтида иймон гавҳарин
кўксимга сол
Айлагил жондин жудо, лек этма
иймондин жудо.
НАВОИЙ

Катта эшикни бир тепиб очди.
Рухни эзиб турган хиқлатлар кузги дарахт
баргларидек шовуллаб тукилди. Куз уммо-
ни, бурон турган денгиздек, ўқириб юборди,
қалқиди—юзидаги зардоблар нилий само
қўйнига сочилиб кетди. «Англадингми, сен-
га берган неъматимни!» — Кичкина, бежир-
рим қулоқлари остида — бир садо... Йук,
йук, бу садо эмас, бу етти осмон ҳайқирғи!
Бир ҳайқирғи, бунини одамзод эшитмаган.
Бунини иймони бутун Қори ҳам эшитмаган.
Қори — қушниси, нари борса, юпун бир
одам, маҳси, қалиш, қуйлак, иштон ва же-
лагу иккита курпа-тушакка эга банд. Унга
йўл бўлсин бундай ширали ҳайқирғини эши-
тиш!

Ҳайқирғи унинг нодон кунглига қал тик-
ди. «Ҳей-ҳей!» у томоғини чангаллади. Ҳас-
ад узиб олинди. Ҳасадни у ҳеч кўрмаганди.
Қоп-қора сурат экан. Қуёш нурига бардош
беролмади: челақ остида қолган ялтироқ муз-
дек, ерга тушиб, тарс-тарс ёрилди. Ер ундан
ҳазар қилди. У қора тутундек буғлиниб ос-
монга кутарилди. Бахтига осмон бор. Бул-
маса ёрилиб улурди. Ёрилиб улган на ша-
хид ҳисобланади, на бошқа! Ер ҳам, осмон
ҳам қабул қилмайди, рух чирқираб учиб юра-
ди икки уртада!

Ҳайқирғи шамол каби яна қайтиб келди.
Банданинг заҳил юзида майин табассум ра-
қс тушаётганди. «Муборак бўлсин!» Тор қал-
блар қулмақларидан ташналигини қонди-
риб юрган кунглидан бадбўй хид таралди.
«Нима??» Шамол унинг юзига шапатла-
ди. «Куллуқ бўлсин, дейдилар, эй нодон!»
Етти осмондан қайси бири кулиб юбор-
ди. Қайси бири? Ҳеч ким англолмади. Бан-
да ҳам, ҳайқирғи ҳам! Рух эса суратдек қо-
тиб турарди.

Банда суйлоқ тишларини оламга намоён
эти — тиржайди: «Э-ҳа!... Куллуқ! Ҳе-ҳе-
ҳе!»

Ақл қовоғини уйди, ҳаёт осмони қор-
райди; бандани ноҳуш ваҳима занжирбанд
эти, у эмгирда қолган жишидек, қалтиради;
«Етти қават осмон эшиги ёпилиб қолса-я!
Энди эришим-ку бунга! Нечун яна бу азоб!»

Ҳайқирғи қулоғига кунди; у зарб тушган-
дек орқага тисарилди: «Ҳей нима қилисан?»
— Иймонинг қани?
— Иймон?
— Ҳа!... Иймон қани? Чақир уни! Бул тез-
роқ!

У кирғоққа чиқиб қолган балиқдек катта
огзини кап-кап очиб ёлди. Овоз қочиб кет-
ган эди.

— Овоз ҳам сендан ҳазар қиларкан!
Унинг буйини ерга ёпишди—умрида бирин-
чи марта. Рухига ут қунди, танаси ловил-
лаб ёнди — умрида биринчи марта!

Ҳайқирғи шамолга айланди: борди —
қайтиб келди.
— Сен учун элчилик қилдим. Иймон
айтаётганики, сен бошган изларингни зиёрат
қилиб келаркансан.

Банданинг қуз уммонидаги нурлар ботаёт-
ган қуёш нурларидек суна бошлади:
«— Эшик ёпилиб қолмайми?» — суради у
ваҳима билан. «Йук, ёпилмади, қуркма! Ле-
кин билиб қуй, иймонга осонликча етмайсан!»
— Ҳайқирғининг ранги учди, рух огирлашди,
табассум аллақачон қочиб кетган эди.

Банда умр кирғоқлари буйлаб судралиб бо-
рарди. Қирғоқ қоп-қоронги эди. «Чирок қани,
чирок?» Ҳасад, мазах қилгандек, қоринларини
силжитиб-силжитиб хиҳилади. «Бу йуллардан
мен билан утгансан. Менинг йулимда еруғлик
бўлмайди!»

Ҳайқирғи шамол каби гувиллаб келди. Яна
шапати еди у. «Иймондир-ёруғлик, дуст!»
— Ийм-о-он!!
— Ҳа, иймон!!
— Иймон!! — тақрорлади у. — Тавба!
Рақс тушаётган Ҳасад иссиқ урган майсадек

Вҳийи,
иккиҳадари

сочилди. Осмон бирдан еришди! Бирдан! Ин-
жулар шунча қуё эдики, у бирпасда саноқ-
дан алашди. Умрида юлдузлар ҳақида уйла-
маганди. Ҳақиқатан эбичиб юравериб, ерга,
осмонга бир қарамаган экан. «Ана, етти ога-
ини! Униси айиқ юлдузи! Ким шакл берган
уларга! Тавба!»

Қаршида девдек қорайиб турган девор
гуп этиб қулади. Оппоқ бог унга қучоқ очди.
Қук, қизил, сариқ ниҳолларнинг ям-яшил,
барра барглари шунчалик нафиски, қуёшни-
нг заррин нурлари яшил шишадан утаётган-
га ўхшайди. Осмон бегубор, тирноқча булут
йук.

«Един!» — «Един!» Гуп, гуп! Гуп!!

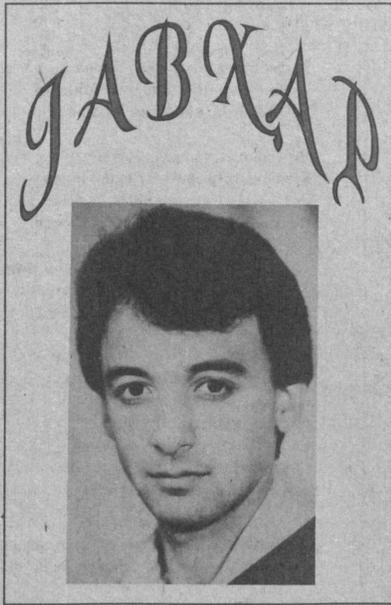
У сесканиб, ён-атрофига қаради. Икки ёни-
да гам-андух, ташвиш, бахиллик ва ёвузлик-
лар улик қумурсқадек тиришиб ётарди. «Ти-
риш, баттар бу!» — деди у ва коптоқдек
сақраб, болалик боғига узини урди. Уни ни-
мадир қитиқларди. Қикир-қикир куларкан,
ҳамма нарсани бирпасда унутди, гуёки у кир-
қоқ кирган навқирон йигит эмас, беш яшар
бола эди, унга Ҳайқирғи ҳеч нарса демаган,
ҳеч нарса сурамаган, ҳаттоки катта эшикни
ҳам тепиб очмагандек эди. Лекин чарчоқ ул-
маганди. Белига шундай тепдики, шундай теп-
дики, жони оғзидан парт этиб чиқишига оз
қолди. Гуп этиб юзтубан йиқилди. — «Тур!»
деди Ҳайқирғи. У луқиллаётган бошини зур-
га кутарди. Болалик боғининг охирига келиб
қолган, қоп-қора девор унга қовоқ уйиб ту-
рарди. «Устимга йиқилса-я!» Ҳайқирғи мо-
мақалдироқ каби сало берди. «Тур, турақол!»
«Оҳ, — деди у бошини чангаллаб ва уридан
туриб, жон ҳолатда орқага югурди. Ярим йул-
да чарчоқ унди. «—Худога шукр, энди қутул-
дим!» — деди у. — Ҳаммаси тугади!» Йук, у
алашаётган эди, ҳаммаси тугаган эмасди. Ле-
кин дунё узгарганди. Етти осмон қаватлари-
да тирноқдек-тирноқдек оппоқ юлдузлар пор-
ларди, кеча ранги тоза эди, атрофда сукунат
соқчилик қиларди.

Банда Катта эшик енига учиб келди. Эшик
очик эди. У иймонни қурмоқ ниғтида югу-
риб келганди. «Иймон қани? Қани у?»
— Ийм-о-о-он!!
— Нимага бақирасан?
— «И-й, Қори ака! Ассалому алайкум!» —
У эмақлаб бориб, чолнинг этагини умпоқчи
булди.

«— Тухта, болам, тухта! Аввал Она ерни
уп, тупроғини қузингга сурт!»

Банда ток ургандек титради, иссиқ танаси-
дан совуқ бир нима сирғалиб чиқди ва гуп
этиб ерга қулади. «—Шайтон!» — у чучиб
орқага тисарилди. — Шайтон, Қори ака!»
Қори ака йук эди. У турган жойда Иймон
унга қучоқ очиб турар, юзида қуёшдек табас-
сум балқир эди.

Тўқин ҲАЙИТ

бирдан сарғайди ва улди.

«Тавба!» — деди бандани яна. Ва йулида давом
эти. Йул ўнқир-чўнқир эди, ҳасратлар оёқдан
оқаётган қондек, тукилиб борарди, рух бироз
снгилашган эди. Осмонга қараган эди, унда
битта юлдуз курди. «Юлдуз!» — суюнди у. Юл-
дуз қурмаган сага, девона! «Нега битта!» Ав-
вал шамол эси, кейин юзига зарб тушди. «Тав-
ба!» — деди у шу заҳоти. Осмонда яна битта
юлдуз куринди, қунғил қосаки ҳасратдан бу-
шаб қолган эди; атроф сал ёришди. Таниш
гушалар. Таниди: ешлик водийси. Гузал улка.
Бебошлик иссиқ қулларидан ушлаган эди,
қуйиб кетди, бурнига қуланса хид епишган эди,
кунгли айнади, сидириб олиб, отиб юборди.
«Қандай ичган экан шу қулансани!» Кейин
унга фаҳш истак ёпишди. У қороз гуллар бил-
лан зийнатланган эди. Уни ҳам сийлаб ташлар-
кан, юзига тупурди. «Тавба», деган эди, у ҳам
кунпаяқун булиб, бир ҳовуч қора қуртдек ерга

Дилбар ҲАЙДАРОВА
АДР БАҒРИДАГИ
СЎҚМОҚЛИ ЙЎЛАК

ҚУТЛУҒ БЎЛСИН...

Зайнабхоним, зар чопонлар қутлуғ бўлсин,
Менинг бахтим сизга бирам ярашибди.
Менга атаб уч боланган чимелдикда,
Не қилайми соғингини тарашибди,
Зайнабхоним, зар чопонлар қутлуғ бўлсин.

МЕҲРИНГИЗНИ
АЯМАНГИЗ

Мен сиздан кенг осмонларни сурамадим,
Асли менга бир қарич ер бўлаверар.
Даркор эмас атлас, кимҳок зарбоботлар ҳам,
Дуру гавҳарларсиз кўнглим тўлаверар,
Фақат, мендан, меҳрингини аямангиз.

ОНА

Она, сиз кўз очиб кўрган жаҳоним,
Ортимдан отансиз териб гул-чечак.

Тебратга олгансиз бахтим, маконим,
Орзулар тоқига осиб беланчак.

Сиз билан ўтибди мурғак болалик,
Адир бағридаги — сўқмоқли йўлак.
Толмас қўлларингиз соҳинини ўрди,
Толбаргак тақиб сиз қилгансиз тилдак.

Минг бора таъзимлар қилурман сизга,
Дунё қувончига насиб этдингиз.
Тўғри йўл тутдингиз ҳаёт измига,
Балогат ёнида эди қизингиз.

Ҳаёт сўқмоқлари турар олдинда,
Севги аримчоғи уса-да баланд.
Икки ўнчичамни тўтсам қўлимда,
Сизга талпинаман, мен асли фарзанд.

Туйдан сунг мухтарам
қайнотам билан илк бор
бақамти утирувимиз эди.
Олгиниларни қоралаган
қайнотамнинг бағоят доно
сузларини, мағизли хуло-
саларини тингларканман
аллақандай ширин туйгу-
лар оғушида қолгандай сез-
зардим узимни.

— Ошни узим дам-
лайман, тагин бу хотин-
лар ланж қилиб қуйма-
син.
Қайнотам чиқиб кетди.
Мен қимир этмай ути-
рардим. Гиламдаги чумо-
ли эса аста суниб борар-
ди.
— Дадам билан нима-
ларни гаплашдиларингиз?
Чучиб бошимни кутар-
дим. Эшикда жилмайган
ча хотиним — Назира ту-
рарди. Рангим бироз уз-
гарган экан шекилли, у
шониб олдимга келди.
— Вой, сизга нима бўл-
ди?
Мен зайф қимирлаёт-
ган чумолига қарадим:
— Чумоли.
У уша томонга қаради-
да кулиб юборди.
— Сизни қаранту, мен
нима гап бўлибди дебман.
Очилиброқ утиринг. Яна
дадам қувим тумшайган
йигит экан деб уйлама-
синлар.
У шундай дедида, то-
вони билан чумолини эз-
гилаб ташқарига йуналди.
— Ҳозир палов келти-
рарман. Зерикмай туринг.
Чумоли қалин гиламин-
и туллари ичида қурин-
май кетди. Ундан асар
ҳам қолмаганди. Ичимда
нимадир узилгандай бўл-
ди...

ЧУМОЛИ
лавха

БУЮК ЖИРОВ

Коракалпоқ халқ озаки ижодининг йирик намоёнлари...

Курбонбой Тожибоев 1876 йили Турткул туманидаги Шураҳон қишлоғида...

Шуниси диққатга сазоворки, «Кирк қиз» достони ҳозир санъатда...

1956 йили республика жамоатчилиги Курбонбой жировнинг 80 йиллигини...

Кобул МАҚСЕТОВ, филология фанлари доктори, профессор

ТАРИХИЙ ҲАҚИҚАТ ТАҶҚИНЛАРИ

Кези келганда Амир Темур ролини узоқ этган барча актёрларга...

«АБСУРД ТЕАТРИ»

«Абсурд» сузининг луғавий маъноси «беҳуда иш», «мантисизлик»...

Истилоҳлар

Бобби Уотсон, бошларининг, эру хотининг ота-оналарини амакивачиларининг...

МАНГУЛИК ҚАСРИ

Ушбу гапларда грамматик нуқтан назардан хато йўқ, эса, кесими жойида...

БАДИИЯТ УҒҚЛАРИ

Тасвирий санъат — дунени англаш, инсон руҳиятини таҳлил этиш...

Узбекистон бадий ижодкорлари курултойида ташкил муассари А. Я. Маматова билан ҳаммуҳаббат бўлди.

Узбекистонимизда Бадий академия яратилиши ҳам мураккаб, шу билан бирга айни ўз вақтида...

МИЛЛИЙЛИККА ҚАЙТИШ

Миллийликка қайтиш — бу ҳақда олимимиз Муҳсин Қолиров улуғ мутафаккир илган даврларда ҳам рақс санъати та...

АЙДА, ТЕКИН ОШГА

— Кани йигитлар, айда, текин ошга!

— Кани қолсақ ҳам вақтдан ютамиз, ҳам...

либли. Демак, ҳар кило олма менга 110 сумдан тушибди.

— Кел энди оғайни, бир одамгарчилик қилворин...

Уйга асабим бузилиб кибри бордимда олмани бир четга қуйдим.

ЎТОВЛАР

Соҳибқирон даврининг тарихий воқеаларга бой ҳаётини урганлиш дунё ва туркий халқлар маданият тарраққиетида муҳим аҳамият касб этмоқда.

олий урдаси тикланган. Катта ихота девор улкан гиламлардан иборат, холос. Катта девор ичида яна гилам ва турли матолардан деворлар, қургонча йусинидаги қасрлар.

САФАР

лар қурилганлиги, йўллар қароқчи-лардан қуриқланганлигига доир маълумотларга эгамиз.

тида турли рангли тасмалар кундалангига тортилган. Бу уйларнинг зинапоёлари ва эшиклари бор.

Ҳар бир чойхонанинг ўз чойхурлари, ёзувчилар тили билан айтаёқ, шинаванашалари бўлади.

— Унда бошқа гап. Ун литр стади. Пули бор-йўғи 380 сум холос, — дедим мен ҳам без бўлиб.

— Вой-вой, 380 сум ледингми, э бундан кура ун сумданга трамвайда кетаверамиз.

— Шунингдек, Соҳибқирон томонидан машҳур боғлар бунёд этилганлиги, шаҳар ва ажойиб иморатлар тикланганлиги, йўл-кўприкларнинг тўзатирилганлиги, янги ариқлар қазилиб, қарвон йўлларидан сардоба...

БОМБА ЭМАС, ПОМПА

Ҳажвия

Танип-билишинг ё мулла жирингнинг бисёр бўлса чангалда шурра жоллар лаврида бир қовоққалла бола ҳам олийтоҳта бўлганлиги олибди.

— Унда узларинг биласизлар! — шартга жавоб қилдим мен ҳам.

— Э паст, озиб-езиб бир марта арзиманг илтимосча қилувдик. Шунга ҳам узингнинг тарозига солидинг.

— Гап бундоқ — леда ҳамкасбларимдан бири озгилдан сўзгайди.

— Ие, автобусда бориб келиш йўлқирасига камда ун сум кетади. Шундай бўлгач, адиҳужаю хужаали деган гап-ку!

ШУМ БОЛА

Қанча топсангиз, ёронлар, тўй қилинг, Утмасин беҳудла онлар, тўй қилинг.

Ақчаси бўғоз экан

Эй ёронлар, қарз олиш носоз экан, Қарз берувчи қимса фойизбоз экан.

Рассом С. ТУРДИБОВ

— Бунақа сўз механикнинг ишига раҳбарлик қилиб турган муҳандиснинг ети ушлаб тушига ҳам кирмаган экан.

— Улар бир томони жуда пастлик бўлган тупроқ йўлдан кетаётганда тасуатдан «па-ақ» этган кучи товуш чиқиб, мо-тоцикл остида чанг кутарилибди.

— Бунақа сўз механикнинг ишига раҳбарлик қилиб турган муҳандиснинг ети ушлаб тушига ҳам кирмаган экан.

— Улар бир томони жуда пастлик бўлган тупроқ йўлдан кетаётганда тасуатдан «па-ақ» этган кучи товуш чиқиб, мо-тоцикл остида чанг кутарилибди.

Йўлдошлари

урда-саройи ва қўшини билан кучиб юрган. Бундай салтанат учун кучиб юрвучи, яъни узи билан бирга олиб юрса буладиган кучма уйлар керак бўлиши табиий ҳолдир.

туралдиган баланд уй (оқ ва қизил рангда) Соҳибқироннинг меҳмонхона — қабулхонаси учун мулжалланган.

— Утовлар, чодирлар жуғрофий об-ҳаво шароитларига мослаша олиши билан жузда қулай. Уларни хоҳлаган пайтда хоҳлаган жойга тикиб фойдаланиш мумкин.

Катта баланд бир уй тепасига иккита бургут ва пастига эса иккита лочин шакли шундай қўндирилганки, бургут лочинга ҳамула қилиш олдида, лочинлар бўлса учиб кетишга шайланган.

— Утовлар, чодирлар жуғрофий об-ҳаво шароитларига мослаша олиши билан жузда қулай. Уларни хоҳлаган пайтда хоҳлаган жойга тикиб фойдаланиш мумкин.

Агар ун битта қургон (қаср)га Соҳибқироннинг уғиллари, лашкарбошилари, сарой аъёнларининг уйлари, олдий фуқаро ва каттақон қўшин аскарларининг бошпаналарини ҳам жамлаб тасаввур қиладиган бўл-сак, бу кучма уйлар жамулжам ҳолда сайёр салтанатнинг ажойиб бир бой урдаси бўлади.

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Маданият Ишлари Вазирлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар Уюшмаси

Ўзбекистон Адабиёти ва Санъати. Манзил: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОВЕВ. Редакцияга келган қўлёзмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН